

Jak ubezpieczają się w Unii – Wielka Brytania

Powierzchnia:	242,5 tys. km ²
Stolica:	Londyn 8 868,1 tys. mieszkańców (Eurostat, 2017)
Ludność:	65 808,6 tys. mieszkańców (Eurostat, 2017)
Przyrost naturalny:	6,5 ‰ (na podstawie Eurostat, 2016)
Przeciętna długość życia:	mężczyzn – 79,4 lat; kobiet – 83,0 lat (Eurostat, 2016)
PKB na 1 mieszkańca:	35 200 euro (Eurostat, 2017)
Stopa bezrobocia:	4,2 proc. (Office for National Statistics UK, 2018)
Udział ludności powyżej 65 roku życia:	18,1 proc. ludności aktywnej zawodowo (Eurostat, 2017)

Wydatki na zabezpieczenie społeczne wynoszą 28,6 proc. PKB (dane za 2015 r.).

System emerytalny w Wielkiej Brytanii uważany był za pozytywny przykład połączenia rozwiązań państwowych i prywatnych. System państwowy był wypłacalny oraz zapewniał niski, ale wystarczający poziom świadczeń, a system prywatny, oferowany głównie w miejscu pracy, zapewniał tzw. drugi filar emerytalny. Z czasem pojawiły się jednak problemy związane z nierównością i zagrożeniami dla wypłacalności. W rezultacie wielu zmian systemowych, brytyjski system emerytalny opiera się obecnie na idei wywodzącej się z raportu Beveridge’a – podstawowe wyzwania to ochrona przed ubóstwem w starszym wieku, kontrola kosztów emerytalnych oraz kwestia oszczędzania na starość. Obecny system, na który składają się dwa filary tj. emerytura podstawowa i emerytura pracownicza, nie zapewnia jednak wysokiej stopy zastąpienia. System ten ma zabezpieczać przed ubóstwem oraz ograniczyć świadczenia zależne od dochodu, a zarazem zachęcać do indywidualnego oszczędzania.

Organizacja

Ministerstwo Pracy i Emerytur (*Department for Work and Pensions*) oraz jego jednostki organizacyjne są odpowiedzialne za realizację programu rządu, którego celem jest zapewnienie bezpieczeństwa, poszerzenie możliwości i zapewnienie ludziom wsparcia. Jest to realizowane poprzez:

- wspieranie zrównoważonego zatrudnienia (i wzrost zarobków)
- poprawę bezpieczeństwa, zwiększenie możliwości wyboru i zapewnienie godnej starości osobom przechodzącym na emeryturę, przy jednoczesnym zapewnieniu trwałości systemu w przyszłości
- stworzenie sprawiedliwego i dostępnego systemu opieki społecznej, który zwiększy szanse życiowe dzieci i dorosłych.

Urząd Podatków i Ceł (*HM Revenue and Customs*) jest odpowiedzialny za zbieranie i rejestrowanie składek oraz ocenę i wypłatę ulg podatkowych dla rodzin z dziećmi na utrzymaniu i osób pracujących o niskich dochodach. Władze lokalne administrują zasiłkiem mieszkaniowym.

Ministerstwo Gospodarki, Energii i Strategii Przemysłowej jest odpowiedzialne za opracowywanie polityki i ustawodawstwa dotyczącego urlopu rodzicielskiego i wynagrodzeń. Jobcentre Plus (jednostka podległa tego ministerstwa) zapewnia zintegrowane usługi dla osób w wieku produkcyjnym, pomagając im w podjęciu pracy i finansowo wspierając tych, którzy pracy podjąć nie mogą, w tym osoby niepełnosprawne i ich opiekunów. Pomaga również pracodawcom w wypełnianiu ofert pracy.

Służba emerytalna (agenda ministerstwa) jest odpowiedzialna za emerytury i pomaga ludziom w planowaniu emerytury.

Służba alimentacyjna dla dzieci (agenda ministerstwa) prowadzi ustawowe programy alimentacyjne na rzecz dzieci, które zapewniają, że rodzice mieszkający osobno spełniają swoje obowiązki finansowe wobec swoich dzieci.

Rada ds. Ochrony Zdrowia i Bezpieczeństwa (*Health and Safety Executive, HSE*) (agenda ministerstwa) chroni zdrowie i bezpieczeństwo ludzi poprzez odpowiednie kontrolowanie ryzyka w miejscu pracy.

Władze Narodowej Służby Zdrowia (*National Health Services, NHS*) (agenda Ministerstwa Zdrowia) są odpowiedzialne za zabezpieczenie usług zdrowotnych dla miejscowej ludności. W tym celu zawierają umowy z Funduszami NHS oraz innymi usługodawcami i

specjalistami. Usługi opieki społecznej są zapewniane lub finansowane przez władze lokalne na podstawie ram prawnych i finansowych ustalonych przez Ministerstwo Zdrowia.

Pracodawcy są odpowiedzialni za wypłatę ustawowego świadczenia chorobowego, macierzyńskiego, ojcowskiego i adopcyjnego.

Finansowanie

Państwowy system zabezpieczenia społecznego w Wielkiej Brytanii dotyczy całej populacji. Obejmuje świadczenia składkowe, nieskładkowe i świadczenia pomocy społecznej. Świadczenia składkowe i ich obsługa są finansowane z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Jest on finansowany z obowiązkowych składek, opłacanych przez większość pracowników i pracodawców, na podstawie ich bieżących dochodów. Wypłacane są w kwocie ryczałtowej, a tytułem do ich uzyskania jest osiągnięcie wieku emerytalnego, utrata bliskiej osoby, niezdolność do pracy, macierzyństwo i bezrobocie. Świadczenia nieskładkowe finansowane są z podatków ogólnych i zależą od indywidualnych uwarunkowań (np. niepełnosprawności, dzieci).

Świadczenia z pomocy społecznej, takie jak zasiłek mieszkaniowy, zasiłek dla osób poszukujących pracy (oparty na dochodach), zasiłek dla bezrobotnych i zasiłek dla osób o niskich dochodach, zasiłek dla osób o niskich dochodach (które nie pracują) i zasiłek emerytalny są również finansowane z podatków ogólnych i działają jako sieci bezpieczeństwa socjalnego. Narodowa Służba Zdrowia (*National Health Service, NHS*) zapewnia powszechną opiekę zdrowotną, która jest finansowana z podatków i Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i nie jest zależna od zapisanych składek.

Składki na ubezpieczenie społeczne (*national insurance*) opłacane są z chwilą rozpoczęcia pracy lub samozatrudnienia, od ukończenia 16 roku życia do momentu osiągnięcia wieku emerytalnego. Są one potrącanie bezpośrednio z wynagrodzenia pracownika. Składki są płacone przez osoby zarabiające co najmniej 162 funty tygodniowo. Istnieje kilka kategorii składek:

- Klasa 1 – płacone przez pracownika zarabiającego więcej niż 162 funty tygodniowo, który jest poniżej wieku emerytalnego; składki są automatycznie potrącanie przez pracodawcę
- Klasa 1A i 1B – opłacane bezpośrednio przez pracodawcę
- Klasa 2 – płacone przez osoby samozatrudnione (nie są płacone jeśli roczny dochód jest niższy niż 6,025 funtów)

- Klasa 3 – dobrowolnie płacone przez osoby, które nie zarabiają wystarczająco dużo, aby płacić składki na ubezpieczenie społeczne, ale chcą sobie zapewnić ustawową emeryturę kiedy będą w wieku emerytalnym
- Klasa 4 – płacone przez osoby samozatrudnione, które osiągnęły wysokie dochody (tj. wyższe niż 8 424 funtów).

W Wielkiej Brytanii obowiązuje ograniczenie dotyczące pobieranych świadczeń (*benefit cap*) tj. maksymalna całkowita kwota zasiłków i ulg, z których korzystają osoby w danym gospodarstwie domowym. Ograniczenia te dotyczą wszystkich zasiłków, jakie osoby w wieku 16–64 lata mogą otrzymywać i oznaczają, że wysokość poszczególnych zasiłków będzie obniżona tak, aby całkowita kwota otrzymywanych zasiłków nie przekroczyła maksymalnej wysokości. Ograniczenie to jest uzależnione od miejsca zamieszkania. Poza Londynem wynosi:

- 384,62 funta tygodniowo (20 000 funtów rocznie) dla pary (mieszkającej wspólnie z dziećmi lub bez dzieci)
- 384,62 funta tygodniowo (20 000 funtów rocznie) dla samotnych rodziców, z którymi mieszka dziecko
- 257,69 funta tygodniowo (13 400 funtów rocznie) dla samotnego dorosłego bez dziecka lub jeśli dziecko z nim nie mieszka.

W Londynie wynosi:

- 442,31 funta tygodniowo (23 000 funtów rocznie) dla pary (mieszkającej wspólnie z dziećmi lub bez dzieci)
- 442,31 funta tygodniowo (23 000 funtów rocznie) dla samotnych rodziców, z którymi mieszka dziecko
- 296,35 funta tygodniowo (15 410 funtów rocznie) dla samotnego dorosłego bez dziecka lub jeśli dziecko z nim nie mieszka.

Świadczenia emerytalne

Osoby, które osiągnęły wiek emerytalny przed 6 kwietnia 2016 r. objęła podstawowa państwowa emerytura (*basic state pension*). Przysługuje ona osobom, które uzyskały wiek emerytalny uprawniający do emerytury państwowej (*state pension age*), czyli opłaciły wystarczającą liczbę składek na ubezpieczenia społeczne.

Nowe zasady *the New State Pension* obejmują kobiety urodzone 6 kwietnia 1953 r. lub po tej dacie i mężczyzn urodzonych 6 kwietnia 1951 r. lub po tej dacie. Warunkiem koniecznym do

otrzymania nowej emerytury państwowej jest odprowadzanie składek na ubezpieczenie społeczne przez co najmniej 10 lat. Nowa emerytura państwowa przysługuje osobom, które w ciągu dziesięciu lat pracowały i płaciły składki na ubezpieczenie społeczne, pobierały zasiłki z tytułu bezrobocia, choroby, rodzicielstwa lub opieki, bądź też opłacały dobrowolne składki na ubezpieczenia społeczne. Każdy rok odroczenia rozpoczęcia pobierania państwowej emerytury powoduje jej wzrost o 5,8 proc. Do uzyskania pełnej emerytury konieczne jest wykazanie 30 lat składowych. W latach 2017–2018 maksymalna wysokość emerytury wynosiła 122,3 funta tygodniowo. Wysokość emerytury jest waloryzowana w oparciu o aktualne ceny i zarobki.

Wielka Brytania wprowadzając zmiany w swoim systemie emerytalnym zrezygnowała ze sztywnego ustalania wieku emerytalnego (do 2018 r. było to 65 lat dla kobiet i mężczyzn, w 2020 r. – 66 lat, 67 lat między 2026 r. a 2028 r., a następnie wiek ten miał być uzależniony od oczekiwanej długości życia co każde 5 lat) na rzecz stażu pracy.

Po osiągnięciu wieku emerytalnego uprawniającego do emerytury państwowej można kontynuować pracę zawodową. Większość pracodawców nie określa obowiązkowego wieku przejścia na emeryturę. Jeśli pracownik decyduje się na dłuższe zatrudnienie, nie może być z tego powodu dyskryminowany, jednak niektórzy pracodawcy – jeśli odpowiednio to uzasadnią – mogą określić przymusowy wiek emerytalny dla swoich pracowników. Przejście na emeryturę jest formą rezygnacji z pracy; pracodawcy i pracownicy muszą przestrzegać obowiązującego prawa w tym zakresie.

Świadczenia macierzyńskie, świadczenia rodzinne

Kobiety pracujące w Wielkiej Brytanii nie otrzymują normalnego wynagrodzenia podczas urlopu macierzyńskiego, przysługuje im jednak prawo do jednego z dwóch rodzajów świadczeń – ustawowego zasiłku macierzyńskiego (*statutory maternity pay, SMP*) lub do zasiłku (dodatku) macierzyńskiego (*maternity allowance, MA*).

Do ustawowego zasiłku macierzyńskiego uprawnione są kobiety, które:

- są zatrudnione na podstawie umowy o pracę przez obecnego pracodawcę (bez przerwy przez okres co najmniej 26 tygodni aż do 15 tygodnia przed porodem)
- zarabiają średnio co najmniej 113 funtów brutto tygodniowo
- poinformowały pracodawcę z odpowiednim wyprzedzeniem, tj. 28 dni przed planowanym rozpoczęciem pobierania zasiłku macierzyńskiego

- przedstawiły zaświadczenie potwierdzające ciążę wystawione przez lekarza lub położną.

Okres zatrudnienia u pracodawcy, wymiar pracy ani wysokość wynagrodzenia nie mają znaczenia. Zasiłek wypłacany jest do 39 tygodni wg następujących stawek:

- 90 proc. średnich tygodniowych zarobków (przed potrąceniem podatku) przez pierwsze 6 tygodni
- przez pozostały okres 33 tygodni –140,98 funta na tydzień lub 90 proc. średnich tygodniowych zarobków brutto.

Zasiłek wypłacany jest w ten sam sposób co wynagrodzenie, odprowadzane są od niego składki na ubezpieczenie społeczne i podatek.

Ustawowy urlop macierzyński trwa 52 tygodnie i składa się z dwóch etapów:

- 26 tygodni zwykłego urlopu macierzyńskiego
- 26 tygodni dodatkowego urlopu macierzyńskiego.

Nie jest konieczne wykorzystanie 52 tygodni urlopu, ale należy wziąć 2 tygodnie urlopu po urodzeniu dziecka (albo 4 tygodnie jeśli jest się pracownikiem fizycznym w fabryce).

Inne zasiłki związane z macierzyństwem:

- zasiłek rodzinny/ na dziecko
- ulga podatkowa na dziecko
- dodatek do wynagrodzenia dla osób o niskich zarobkach – można go kontynuować przez 39 tygodni od momentu pójścia na urlop macierzyński
- zasiłek dla osób o niskich dochodach – można go otrzymywać również będąc bezrobotnym.

W Wielkiej Brytanii jednorazowo można otrzymać kwotę 500 funtów za narodziny dziecka, gdy kobieta spodziewa się pierwszego dziecka lub jest w ciąży mnogiej oraz gdy kobieta lub jej partner otrzymuje określone przepisami zasiłki.

Jeśli kobiecie nie przysługuje zasiłek SMP, może otrzymywać zasiłek (dodatek) MA, przy założeniu, że jest zatrudniona lub pracuje na zasadzie samozatrudnienia i opłaca składki Klasy 2 NI (włączając w to dobrowolne ubezpieczenie społeczne) lub niedawno przestała pracować. Zasiłek macierzyński typu MA jest również płacony do 39 tygodni. O zasiłek ten można zacząć wnioskować od 26 tygodnia ciąży, a zacząć go pobierać najwcześniej w 11 tygodniu przed porodem.

Wysokość zasiłku wynosi:

- 145,18 funta tygodniowo lub 90 proc. średnich tygodniowych zarobków brutto (niższa kwota), przez 39 tygodni, jeśli kobieta:
  - jest zatrudniona, ale nie może pobierać SMP
  - jest samozatrudniona i opłaca składki Klasy 2 na ubezpieczenie społeczne przez co najmniej 13 tygodni w ciągu 66 tygodni przed porodem
  - dopiero co przestała pracować,

a ponadto:

- była zatrudniona lub samozatrudniona przez okres 26 tygodni w ciągu 66 tygodni przed narodzinami dziecka
- zarabiała co najmniej 30 funtów tygodniowo przez okres dowolnych 13 tygodni.
- 27 funtów tygodniowo przez 14 tygodni, jeśli przez co najmniej 26 tygodni w okresie 66 tygodni przed przyjściem na świat dziecka kobieta:
  - była zamężna lub w związku partnerskim
  - nie była zatrudniona ani samozatrudniona
  - była pracownikiem przedsiębiorstwa samozatrudnionego współmałżonka lub partnera
  - praca, którą wykonywała na rzecz przedsiębiorstwa jest niepłatna
  - współmałżonek był zarejestrowany jako samozatrudniony w HMRC (Urząd Podatków i Cel) i płaci składki Klasy 2 na ubezpieczenie społeczne
  - współmałżonek lub partner pracował jako osoba samozatrudniona
  - nie była uprawniona do ustawowego zasiłku macierzyńskiego SMP ani wyższej kwoty zasiłku macierzyńskiego MA.

W Wielkiej Brytanii wprowadzony został również ustawowy zasiłek ojcowski (*statutory paternity pay*). Uprawnione są do niego osoby, które pracowały i zarabiały w Wielkiej Brytanii u tego samego pracodawcy przez co najmniej 26 tygodni przed 15. tygodniem przed urodzeniem się dziecka (lub 7 dni od uzyskania potwierdzenia adopcji) i poinformowały pracodawcę z odpowiednim wyprzedzeniem o planowanym rozpoczęciu pobierania zasiłku macierzyńskiego. Główna zasada mówi, że osoba, która chce pobierać dany zasiłek, musi zarabiać co najmniej 116 funtów tygodniowo. Zasiłek w wysokości 140,98 funta albo w wysokości 90 proc. średnich tygodniowych zarobków można pobierać od dnia porodu maksymalnie przez 2 tygodnie i zakończyć w ciągu 56 dni po narodzinach dziecka. Może być wypłacany tylko podczas przebywania na urlopie ojcowskim.

Jeśli dziecko przyszło na świat 5 kwietnia 2015 r. lub później można korzystać z dzielonego urlopu rodzicielskiego (*shared parental leave, SPL*) i państwowego dzielonego zasiłku rodzicielskiego (*statutory shared parental pay, ShPP*). Dzielić można do 50 tygodni urlopu i do 37 tygodni zasiłku, ale musi to mieć miejsce w pierwszym roku po urodzeniu dziecka.

Zasiłek rodzinny (*child benefit*) to świadczenie płacone wyłącznie jednej osobie – rodzicowi lub opiekunowi dziecka mieszkającemu na terenie Wielkiej Brytanii. Wypłacane jest na każde dziecko poniżej 16 roku życia lub poniżej 20 roku życia, jeśli dziecko się wciąż uczy. Wysokość zasiłku to 20,70 funta na najstarsze lub jedyne dziecko (jeśli się kwalifikuje do zasiłku) i 13,70 funta na każde następne (jeżeli się kwalifikuje do zasiłku).

Jeśli dochody jednego z rodziców/ opiekunów, w trakcie otrzymywania zasiłku rodzinnego, wynoszą powyżej 50 000 funtów, to na koniec roku podatkowego należy zapłacić podatek zwany *High Income Child Benefit Charge*.

W przypadku tego świadczenia ma zastosowanie *benefit cap*, czyli maksymalna możliwa kwota wsparcia, jaką mogą otrzymać osoby w wieku 16–64 lata.

Świadczenie chorobowe, renta z tytułu niezdolności do pracy, świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych

Osoby zatrudnione, które z uwagi na chorobę nie mogą pracować, są uprawnione do otrzymania ustawowego zasiłku chorobowego (*statutory sick pay, SSP*), jeśli:

- są zatrudnione na podstawie umowy o pracę i posiadają wszystkie uprawnienia pracownicze
- są chore od co najmniej 4 dni z rzędu (włączając w to weekend, święta i dni wolne od pracy)
- ich wynagrodzenie tygodniowe brutto wynosi minimum 113 funtów (przed odliczeniem podatku)
- poinformowały pracodawcę przed końcem zwolnienia lub w ciągu 7 dni od początku choroby, jeśli nie ma określonej daty końcowej.

Do otrzymywania ustawowego zasiłku chorobowego uprawnieni są również pracownicy zatrudniani przez agencje zatrudnienia, jeśli spełniają te warunki.

Inne zasady przyznawania zasiłku dotyczą pracowników w branży rolniczej.

Standardowa tygodniowa stawka SSP to 89,35 funta, wypłacana jak normalne wynagrodzenie (tzn. należy zapłacić od niej podatek i składki na ubezpieczenie społeczne). Zasiłek SSP można otrzymywać maksymalnie przez 28 tygodni.

Nie jest się uprawnionym do otrzymywania zasiłku chorobowego jeśli:

- otrzymało się zasiłek przez okres 28 tygodni
- otrzymuje się zasiłek macierzyński
- przebywało się dłużej niż 3 lata na „powiązanych okresach” choroby.

Jeśli nie jest się uprawnionym do otrzymania zasiłku chorobowego oraz jeśli był on pobierany już przez maksymalny okres, po spełnieniu określonych warunków pracownik może ubiegać się o zasiłek dla osób niepełnosprawnych lub niezdolnych do pracy (*employment and support allowance, ESA*). Zasiłek ESA zapewnia:

- wsparcie finansowe
- indywidualną pomoc umożliwiającą powrót do pracy.

O zasiłek ten można ubiegać się pracując, będąc samozatrudnionym lub bezrobotnym.

Wysokość zasiłku uzależniona jest od okoliczności (np. dochodów) oraz rodzaju zasiłku ESA:

- zasiłek uzależniony od składek na ubezpieczenie społeczne – jeśli opłacona jest wystarczająca kwota składek
- zasiłek uzależniony od dochodów – przy niskich dochodach i niewystarczającej liczbie opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne.

Po 13 tygodniach pobierania zasiłku beneficjent kwalifikowany jest do jednej z dwóch grup:

1. Grupa aktywizacyjna związana z pracą. Będąc w tej grupie należy uczestniczyć w regularnych spotkaniach z doradcą zawodowym, który pomoże w określeniu celów zawodowych, podwyższeniu kwalifikacji lub w sprawach związanych z podjęciem zatrudnienia. Jeżeli nie uczestniczy się w spotkaniach i nie szuka się aktywnie pracy, kwota otrzymywanego zasiłku może być obniżona.
2. Grupa wsparcia. Będąc w tej grupie należy spotykać się regularnie z doradcą zawodowym lub można poprosić o rozmowę z doradcą personalnym. W tej grupie najczęściej znajdują się osoby, których schorzenia lub niepełnosprawności znacznie ograniczają możliwości działania.

Jeżeli pracownik pozostaje niezdolny do pracy przez okres 52 tygodni, pobierany przez niego zasiłek z tytułu niezdolności do pracy zostanie zamieniony na rentę z tytułu niezdolności do pracy. Po przekroczeniu wieku emerytalnego nie można ubiegać się o rentę inwalidzką.

Innym świadczeniem dla osób z niepełnosprawnością jest zasiłek osobisty z tytułu niezdolności do samodzielnej egzystencji (*personal independence payment, PIP*), który zastąpił *disability living allowance, DLA*. Wypłacany on jest osobom w wieku 16–64 lata, wymagającym stałej opieki, przewlekle chorym, niepełnosprawnym lub mającym trudności w

codziennym życiu (np. z przygotowaniem posiłku i jedzeniem, ubieraniem i rozbieraniem się, robieniem zakupów, poruszaniem się itp.).

Świadczenie składa się z dwóch części, których przyznanie i wysokość uzależniona jest od stopnia niepełnosprawności, i które wypłacane są co tydzień:

- stawka dzienna PIP wynosi 57,30 funta lub 85,60 funta
- stawka ruchoma PIP wynosi 22,65 funta lub 59,75 funta.

Wyższa stawka ruchoma uzależniona jest od potrzeb osoby niezdolnej do pracy.

Pobieranie PIP można łączyć z pracą i w tym przypadku uzyskać ulgę podatkową (*working tax credit*) w wysokości do 3 090 funtów rocznie, lub do 4 420 funtów w przypadku poważnej niepełnosprawności.

Dzieci poniżej 16 lat, które są niepełnosprawne, mogą ubiegać się o świadczenia DLA. Niepełnosprawność rozumiana jest jako problemy z chodzeniem lub problemy, które powodują, że dzieci wymagają więcej troski niż pełnosprawne dzieci w tym samym wieku. Wysokość świadczenia wynosi 22,65 lub 145,35 funta tygodniowo i zależy od poziomu wymaganej pomocy. Wypłacane jest co 4 tygodnie i jest zwolnione z podatku.

Osoby w wieku 65 lat i starsze, które ze względu na niepełnosprawność fizyczną i/ lub umysłową wymagają opieki lub nadzoru innych osób, mogą ubiegać się o rentę opiekuńczą (*attendance allowance*) w wysokości od 57,30 funta do 85,60 funta tygodniowo.

Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy (*industrial injuries disablement benefits, IIDB*) przyznawane są osobom, które stały się niepełnosprawne w wyniku wypadku przy pracy lub zapadły na chorobę uznaną za zawodową. Zazwyczaj świadczenia wypłacane są w przypadku co najmniej 14 proc. uszczerbku na zdrowiu. Orzeczenie lekarskie wskazuje, w jakim stopniu osoba jest niepełnosprawna i jak długo taki stan może trwać. Wypadek musi mieć miejsce w Anglii, Szkocji lub Walii.

Jeżeli renta ustalona jest na poziomie 100 proc. i występuje konieczność codziennej opieki, dana osoba może otrzymać stałą rentę opiekuńczą (*constant attendance allowance, CAA*). Uzupełnieniem do świadczenia CAA może być świadczenie z tytułu wyjątkowej ciężkiej niezdolności do pracy, w wysokości 69,90 funta. Warunkiem uzyskania świadczenia jest ustalenie uszczerbku na zdrowiu na dwóch najwyższych poziomach CAA oraz potrzeba ciągłej opieki i pomocy.

Istnieje również świadczenie z tytułu niezdolności do pracy w wysokości obniżonej (*reduced earnings allowance, REA*), którego warunkiem uzyskania jest brak możliwości wykonywania dotychczasowej pracy lub pracy za podobne wynagrodzenie z uwagi na wypadek przy pracy lub chorobę zawodową oraz jeżeli stan ten zaczął się przed 1 października 1990 r.

Świadczenia z tytułu bezrobocia

Zasiłek dla bezrobotnych (*jobseeker's allowance, JSA*) mogą otrzymać osoby, które są zdolne do pracy i aktywnie poszukują pracy, ukończyły 18 lat, a nie osiągnęły wieku emerytalnego oraz nie pracują lub pracują średnio mniej niż 16 godzin w tygodniu, nie uczą się w systemie dziennym (stacjonarnym) i mieszkają na terenie Anglii, Szkocji lub Walii (w Irlandii Północnej są nieco inne zasady ubiegania się o świadczenie). Osobom w wieku 16–17 lat zasiłek może być wypłacany tylko w sytuacji wyjątkowej.

Aby otrzymywać zasiłek należy zgłaszać się do Jobcentre Plus (zazwyczaj co 2 tygodnie albo na wezwanie), aby wykazać, że aktywnie szuka się pracy.

Istnieją dwa rodzaje zasiłków dla bezrobotnych:

- zasiłki, których wysokość ustalana jest w oparciu o składki
- zasiłki, których wysokość ustalana jest w oparciu o dochody.

Na podstawie wieku, dochodów i posiadanych oszczędności bezrobotnego, Jobcentre Plus zdecyduje, który rodzaj zasiłku i w jakiej wysokości będzie przyznany.

Świadczenie wypłacane jest co 2 tygodnie, a jego wysokość tygodniowa kształtuje się następująco:

- dla osoby w wieku 18–24 lata – 57,90 funta
- dla osoby powyżej 25 roku życia – 73,10 funta
- dla par, małżeństw (oboje w wieku 18 lat lub więcej) – 114,85 funta.

Zasiłki przyznane na podstawie sumy wpłaconych składek (*contribution-based JSA*) wypłacane są osobom, które wpłaciły wystarczającą liczbę składek klasy 1 NICs w ciągu ostatnich 2 lat podatkowych, przed rokiem, w którym ubiegają się o zasiłek.

Zasiłki przyznane na podstawie dochodów (*income-based JSA*) otrzymują osoby, które spełnią następujące warunki:

- pracowały mniej niż średnio 16 godzin tygodniowo
- ich partner (jeśli go posiadają) pracuje średnio mniej niż 24 godziny tygodniowo
- posiadają wspólnie z partnerem co najwyżej 16 000 funtów oszczędności.

Karolina Szyszko-Głowacka

Departament Współpracy Międzynarodowej

Schemat organizacyjny systemu zabezpieczenia społecznego Wielkiej Brytanii

